

BELEIDSAANBEVELINGEN “BREDE SCHOOL”

Beleidsaanbevelingen op drie niveaus

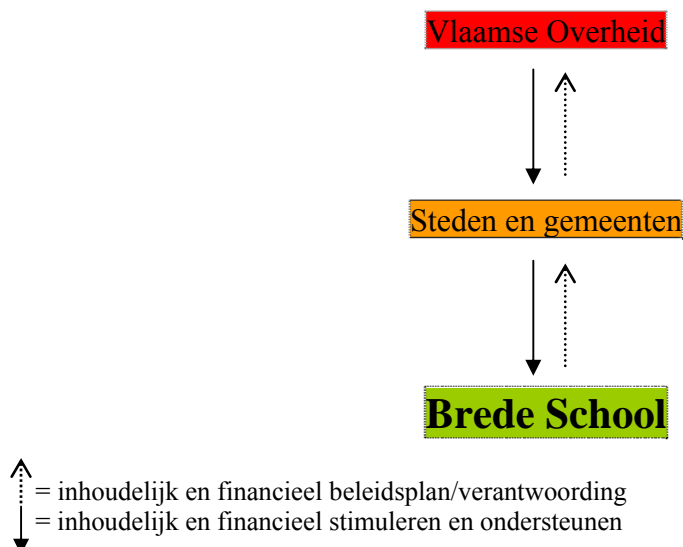
Brede School heeft in Vlaanderen zijn ingang gevonden. Dit blijkt uit de ervaringen van de proefprojecten alsook uit de groei van andere gelijkaardige initiatieven. Ook in de literatuur is er een groeiende aandacht voor de Brede School. Tevens is er een duidelijke internationale tendens om in sectoroverstijgende samenwerkingsverbanden te werken aan een bredere ontwikkeling van kinderen en jongeren. Dit alles sterkt ons in de overtuiging dat de Brede School in de toekomst verdere overheidssteun verdient om tot een volwaardig instrument in functie van de ontwikkeling van kinderen en jongeren uit te groeien.

We formuleren in deze tekst aanbevelingen voor drie beleidsniveaus betrokken bij de ontwikkeling en implementatie van het concept Brede School: de Vlaamse Overheid, de steden en gemeenten en tot slot de Brede Scholen zelf.

Met deze aanbevelingen beogen we een heldere en eenduidige wisselwerking tot stand te brengen tussen de drie niveaus betrokken bij de Brede School. Hoe zien we de verhouding tussen deze drie niveaus? Een Brede School werkt aan het bevorderen van ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren. Hiervoor kan ze, op basis van een beleidsplan dat kadert binnen de lokale beleidslijnen, van de stad of gemeente middelen krijgen. De steden en gemeenten voeren een regierol ten aanzien van de Brede School op het eigen grondgebied, hierin gestimuleerd – zowel inhoudelijk als financieel – door de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid zet de bakens uit waarbinnen de Brede School in Vlaanderen kan groeien en voorziet financiële stimulansen. Het lokale beleid verfijnt deze inhoudelijke bakens en neemt eveneens een deel van de financiering op zich.

Met deze benadering houden we het midden tussen een top-down en een bottom-up benadering voor de verdere ontwikkeling van de Brede School in Vlaanderen. Noden en kansen, samenwerkingsverbanden en acties met betrekking tot de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren kunnen best lokaal worden aangepakt. De lokale context moet voluit kunnen spelen. Dit neemt niet weg dat er evenzeer nood is aan een kader dat bakens uitzet en richting geeft aan die samenwerkingsverbanden en acties. De invulling van een bredeschoolwerking moet lokaal gebeuren, de globale finaliteit en contouren zien we liever op een hoger niveau bepaald. Om te vermijden dat de Brede School een stuurloos schip wordt dat een al te willekeurige koers vaart.

Visueel ziet de vooropgestelde wisselwerking er als volgt uit:

We stellen het hier eenvoudig voor om een duidelijk beeld te schetsen van de achterliggende drijfveer: het streven naar een heldere en eenduidige wisselwerking tussen de drie betrokken niveaus rondom de Brede School, waarbij er één impuls komt vanuit de betrokken beleidsniveaus.

In wat volgt schetsen we op ieder niveau de noodzakelijke voorwaarden voor een succesvolle werking van de Brede Scholen in Vlaanderen.

Annelies Joos, Marjan Engels en Veerle Ernalsteen
Steunpunt Gelijke Onderwijskansen, Team Brede School

INHOUDSOPGAVE

1. AANBEVELINGEN VOOR DE VLAAMSE OVERHEID	4
1.1. Richtinggevend kader	4
1.1.1. Doel van een richtinggevend kader	4
1.1.2. Een richtinggevend kader opstellen is een taak van de Vlaamse overheid	4
1.1.3. Een visie op Brede School	4
1.1.4. Bekend maken van “Brede School”	8
1.2. Faciliteren regierol steden en gemeenten	8
1.2.1. Aansturing en ondersteuning van Brede School door steden en gemeenten is een meerwaarde	8
1.2.2. De regieopdracht voor steden en gemeenten	9
1.3. Organiseren van een Expertisenetwerk Brede School	11
1.4. Interdepartementale samenwerking	12
1.5. Statuut	14
2. AANBEVELINGEN VOOR STEDEN EN GEMEENTEN	15
2.1. De opdracht voor steden en gemeenten: lokale regie van de Brede School	15
2.1.1. Voorwaarden voor een optimale lokale regie van Brede School	15
2.1.2. Interne gemeentelijke samenwerking	15
2.2. Stimuleren van Brede School op het eigen grondgebied	15
2.2.1. De lokale overheid als ondersteuner van Brede Scholen	16
2.2.2. De lokale overheid als initiator van Brede Scholen	17
2.3. Ondersteunende dienst	17
3. AANBEVELINGEN VOOR BREDE SCHOLEN	18
3.1. Coördinatie	18
3.1.1. Inhoud en omvang van de opdracht	18
3.1.2. Groei van de coördinatiefunctie	18
3.1.3. Statuut	19
3.2. Beleidsvoerend vermogen	19
3.2.1. Maatschappelijke relevantie van de bredeschoolwerking bewaken	19
3.2.2. Planmatig te werk gaan	20
3.2.3. Werken aan samenwerking	21
3.3. Personeelsbeleid bij betrokken partners	21
3.4. Infrastructuur - gedeeld gebruik van bredeschoolaccommodatie mogelijk maken	21
4. FINANCIERING	22
4.1. De Vlaamse Overheid	22
4.1.1. De werking van een Brede School	22
4.1.2. Inrichten van een expertisenetwerk	23
4.2. Steden en gemeenten	23
BELEIDSAANBEVELINGEN “BREDE SCHOOL” SAMENGEVAT	24

1. AANBEVELINGEN VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

1.1. Richtinggevend kader

1.1.1. Doel van een richtinggevend kader

Om een lokale inhoudelijke samenwerking goed te laten functioneren, is er nood aan een kader dat de contouren aangeeft van een optimale bredeschoolwerking. Uit de ervaringen binnen de proefprojecten kunnen we immers afleiden dat:

- partners uit diverse sectoren moeten gestimuleerd worden om de eigen belangen te verbinden met deze van de Brede School en omgekeerd
- een gemeenschappelijk kader maakt dat het makkelijker is om te komen tot gedeelde doelen
- lokale overheden en organisaties een houvast nodig hebben bij het werken aan concrete resultaten

In Nederland kiest de overheid er tot nu toe resoluut voor de Brede School volledig lokaal te laten vormgeven. De roep om een landelijk beleidskader ‘dat richtinggevend is en functioneel bij de ontwikkeling van nieuwe Brede Scholen’ gaat echter steeds luider klinken. Dit sterkt ons in de keuze om het uitwerken van een richtinggevend kader aan de Vlaamse Overheid toe te kennen. Een keuze die ook gemaakt werd in het Verenigd Koninkrijk.

1.1.2. Een richtinggevend kader opstellen is een taak van de Vlaamse overheid

We zien het als taak van de Vlaamse Overheid om de contouren van de bredeschoolwerking vorm te geven. Deze taak heeft ze al opgenomen door het onderschrijven van de visietekst “Brede School in Vlaanderen en Brussel” uitgewerkt door het Steunpunt GOK (2006). De visietekst kwam er in opdracht van de Minister van Onderwijs, Vorming en Werk én in samenwerking met de Minister van Cultuur, Jeugd en Sport en de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en op basis van gesprekken met actoren uit verschillende sectoren. Het referentiekader dat in de visietekst is uitgewerkt, vormt de leidraad voor het opvolgen en begeleiden van de proefprojecten Brede School, alsook voor het verwerken van de verzamelde ervaringen in bruikbare praktijkfiches.

Intussen hebben we twee jaar met het referentiekader kunnen werken. Uit deze ervaring blijkt dat de visie die aan dit referentiekader ten grondslag ligt, overeind blijft. Ook internationaal heeft het referentiekader al erkenning mogen ontvangen.

Maar evenzeer hebben we ervaren dat het referentiekader in zijn huidige vorm te vaag is en te veel ruimte laat voor interpretaties allerhande. Ook aan bruikbaarheid voor de eigenlijke Brede Scholen moet nog worden gewerkt. Vandaar ons voorstel om het referentiekader te behouden, mits een verdere concretisering van inhoud en vorm.

1.1.3. Een visie op Brede School

Wat is een Brede School en hoe gaat ze tewerk? We schetsen kort het referentiekader en gaan dan in op de nodige concretisering.

a. Referentiekader Brede School kort

Een Brede School is gericht op het creëren van maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren

- gezondheid
- veiligheid
- maatschappelijke participatie
- talentontwikkeling en plezier
- voorbereiding op de toekomst

door het werken aan een brede leer- en leefomgeving

- breed leren stimuleren
- verbreden van de leer- en leefomgeving
- ondersteunen van de leer- en leefomgeving

in een breed samenwerkingsverband tussen diverse sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Toetsstenen voor een kwalitatieve bredeschoolwerking zijn: diversiteit, verbindingen en participatie.

b. Brede School als hefboom voor maximale ontwikkelingskansen

Succesvolle Brede Scholen creëren een klimaat waarin alle kinderen en jongeren maximale kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Dit vormt de centrale doelstelling van de Brede School.

Alle kinderen en jongeren hebben recht op een maximale ontwikkeling, maar niet alle kinderen en jongeren krijgen daartoe evenveel kansen. Kinderen en jongeren wiens ontwikkelingskansen beperkt zijn, vragen dan ook bijzondere aandacht.

In een samenleving waar sociale ongelijkheid speelt, vormen Brede Scholen dan ook een belangrijke hefboom in het realiseren van **gelijke** ontwikkelingskansen. Het verkleinen (van mechanismen) van achterstand en achterstelling kan niet aan één enkele maatschappelijke actor worden toegeschreven. De complexiteit van sociale ongelijkheid vraagt een integrale aanpak. De samenwerkingsverbanden die een Brede School stimuleert, hebben daar een cruciale rol in te spelen. Uit ervaringen in het Verenigd Koninkrijk blijkt alvast dat het aanpakken van sociale ongelijkheid is gebaat bij een lokale aanpak gebaseerd op samenwerking tussen diverse sectoren¹.

c. We onderscheiden 5 kernaspecten in de ontwikkeling van kinderen en jongeren

Waar gaat die maximale of brede ontwikkeling over?

Zoals gezegd, blijkt uit ervaringen in de proefprojecten dat het concept ‘brede ontwikkeling’ soms te vaag is voor het uitzetten van een doelgerichte werking. Naargelang de sector waarin men actief is, krijgt het concept ook een andere invulling wat overleg en samenwerking tussen de diverse sectoren niet ten goede komt.

¹ Ainscow, M. e.a. (2008). Equity in education: responding to context. Centre for equity in Education, The University of Manchester.

Daarom pleiten we ervoor om het doel van de Brede School, zijnde maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren te concretiseren aan de hand van 5 kernaspecten. Deze kernaspecten richten de blik en beklemtonen een integrale benadering van de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Immers, kinderen en jongeren ontwikkelen niet in vakjes, ze ontwikkelen als mens op diverse terreinen en facetten die nauw met elkaar verbonden zijn.

De inhoud van de kernaspecten voor brede ontwikkeling ontleen we aan beleidsprogramma's in Engeland en Nederland die de voorbije jaren tot stand zijn gekomen en die de werking van de Brede Scholen richting geven.

Deze vijf 'kernaspecten' van brede ontwikkeling zijn:

- gezondheid → lichamelijk gezond, geestelijk gezond, gezonde leefstijl en omgeving, continuïteit in opvoeding en verzorging.
- veiligheid → geborgenheid, onvoorwaardelijke liefde, respect, aandacht, grenzen, veilig thuis en buitenshuis.
- maatschappelijke participatie → deel nemen en deel hebben², actieve betrokkenheid bij de maatschappij, meedenken en meedoen, actieve betrokkenheid bij naaste omgeving, positief gedrag, burgerschap.
- talentontwikkeling en plezier → onderwijs genieten en opleiding krijgen, vrijheid om te spelen, mogelijkheid voor hobby's, sport, cultuur en ontspanning.
- voorbereiding op de toekomst → diploma halen, werk vinden, in eigen levensonderhoud kunnen voorzien, stimulerende leefomgeving.

Het belang van de 5 kernaspecten in functie van samenwerking en gelijke kansen

Naast een meer tastbare inhoud van brede ontwikkeling, belichamen deze kernaspecten de nood aan samenwerking.

Het nastreven van deze kernaspecten van ontwikkeling houdt immers duidelijk een maatschappelijke opdracht in ten aanzien van alle sectoren en organisaties betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Een brede ontwikkeling van kinderen en jongeren is iets dat één sector alleen niet gerealiseerd krijgt. De Brede School kan in het verlengde daarvan dan ook niet worden geclaimd door één bepaalde sector.

Door de kernaspecten als gemeenschappelijk doel voorop te stellen voor alle betrokken sectoren wordt bovendien ook de onderlinge samenwerking gestimuleerd. Ze zijn herkenbaar en verenigbaar met de doelen van uiteenlopende sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Ze bieden als dusdanig houvast voor een sectoroverschrijdende dialoog en voor gezamenlijke planning zowel op korte als op lange termijn. Dit betekent dat elke Brede School liefst aan alle vijf de kernaspecten werkt. Uiteraard kan niet alles tegelijk. De doelen kunnen met verschuivende accenten uitgezet worden over een langetermijnwerking van zes jaar.

Het is op vlak van deze kernaspecten dat er 'gelijke kansen op een brede ontwikkeling voor alle kinderen en jongeren' moeten worden gerealiseerd. Welke kansengelijkheid moet worden gecreëerd, en voor wie, is afhankelijk van welke kinderen en jongeren er in een concrete context kwetsbaar zijn op vlak van deze ontwikkelingsaspecten.

² Voor meer informatie: zie <http://www.cjism.vlaanderen.be/e-cultuur/bouwstenen/lexicon.html>

d. Maximale ontwikkelingskansen realiseren door het ondersteunen en creëren van een brede leer- en leefomgeving

Hoe gaat een Brede School aan de slag om maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren te creëren? Een Brede School realiseert maximale ontwikkelingskansen door het ondersteunen en creëren van een brede leer- en leefomgeving waarbinnen kinderen en jongeren een brede waaier aan leer- en leefervaringen kunnen opdoen.

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich in interactie binnen een omgeving. De kwaliteit van die omgeving speelt daarin een voorname rol. Onderzoek en beleid in binnen- en buitenland duiden op het belang van gevarieerde sociale relaties en van een gevarieerd en rijk aanbod. Veel bredeschoolinitiatieven koppelen de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren dan ook aan het werken aan sociale cohesie. Ze hebben aandacht voor vrijetijdsactiviteiten maar ook voor buurtgericht werken. Het werken aan sociale cohesie is, in de visie die wij vooropstellen, echter geen doel op zich. Het staat in functie van het verhogen van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren.

Het werken aan een brede leer- en leefomgeving met maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren kan op drie manieren vorm krijgen:

- door het stimuleren van breed leren → centraal staan hier drie gradaties van **leren** binnen een complexe samenhang van competenties in een concrete maatschappelijke context. Gaande van minder naar meer complex onderscheiden we oefenen, ontmoeten en creëren en deelnemen³.
- door het verbreden van de leer- en leefomgevingen → het accent ligt hier op het aanbieden van nieuwe **contexten**, het verbreden en **verrijken** van de waaier aan omgevingen waarin kinderen en jongeren zich bewegen.
- door het **versterken** van de leer- en leefomgevingen → het werken aan de randvoorwaarden staat hier op de voorgrond. De aandacht gaat zowel naar preventief werk als naar het wegwerken van hindernissen en het bieden van steun. Bedoeling is de context waarbinnen kinderen en jongeren zich ontwikkelen te ondersteunen en te versterken.

Samen maken deze drie invalshoeken de brede leer- en leefomgeving uit. De mate waarin de ene vorm meer aan bod komt dan de andere hangt af van de lokale context.

e. Samenwerking door een diversiteit aan partners om de brede leer- en leefomgeving vorm te geven

Om vorm te geven aan een brede leer- en leefomgeving, werken diverse organisaties, betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren, doelgericht en constructief samen.

f. Drie toetsstenen die een Brede School sterk maken

Niet elk samenwerkingsverband is een Brede School. We hanteren 3 toetsstenen die een zicht geven op de kwaliteit van de Brede School. Het gaat om diversiteit, verbindingen en participatie. Deze toetsstenen hebben bij de opvolging van de proefprojecten Brede School hun waarde bewezen. Zowel op vlak van brede ontwikkeling van kinderen en jongeren, op vlak van de brede leer- en leefomgeving als op vlak van het samenwerkingsverband helpen ze om knelpunten bloot te leggen en geven ze aan waar groei mogelijk is.

³ Van Oenen, S. en Hajer, Froukje (red.) (2004). De school en het echte leven. Leren binnen en buiten de school. Uitgeverij SWP, Amsterdam.

Bovenvermelde inzichten op het vlak van het doel, de inhoud en de organisatie van een Brede School, bakenen samen met de toetsstenen af wat we onder Brede School verstaan.

1.1.4. Bekend maken van “Brede School”

Uit tal van ervaringen met bredeschoolprojecten, uit contacten met het brede werkveld en uit literatuur blijkt dat de term “Brede School” de connotatie oproept als zou het gaan om een school die externen in haar schoolwerking betreft. We twijfelen er niet aan dat een Brede School op deze wijze kan starten, maar bovenstaande visie geeft weer dat het doel van Brede School verder gaat dan het verrijken van het schoolgebeuren. Partners van verschillende sectoren werken samen in functie van een bredere ontwikkeling, een ontwikkeling die in essentie aan elk van deze sectoren raakt. De inhoud van de term “Brede School” blijkt deze lading onvoldoende te dekken. Enkele mogelijkheden die volgens ons beter aangeven waarvoor de visie staat, lijken ons ‘Jeugd en context’, ‘Jeugd en samenleving’, ‘Jeugd in Omgeving’, ‘Breed OntwikkelingsNetwerk’.

Dat neemt niet weg dat de term Brede School inmiddels ruime bekendheid heeft verworven. Daarom lijkt het ons aangewezen dat de Vlaamse Overheid investeert in een heldere communicatie over het doel en de inhoud van de Brede School. Ook het ontwerpen en consequent hanteren van een logo kan hierbij helpen, net zoals de verdere uitbouw van de website Brede School in Vlaanderen en Brussel.

1.2. Faciliteren regierol steden en gemeenten

1.2.1. Aansturing en ondersteuning van Brede School door steden en gemeenten is een meerwaarde

“Brede School is maatwerk en die kan het beste gebeuren ter plaatse (een coördinator Brede School)”.

De Vlaamse Overheid bepaalt de globale doelen en contouren van een Brede School. De eigenlijke aansturing en ondersteuning van de Brede Scholen op het terrein, is volgens ons een taak voor steden en gemeenten. Ze worden momenteel reeds geacht om op heel wat beleidsterreinen een regierol op te nemen, op dat vlak is er reeds expertise opgebouwd. Uit proefprojecten en andere bredeschoolinitiatieven in Gent, Antwerpen en Genk blijkt de betrokkenheid van de stad of gemeente een meerwaarde. Ook in andere steden zoals Kortrijk, Leuven en Turnhout wordt deze kaart getrokken. De aansturing en ondersteuning door steden en gemeenten laat immers toe om:

- zoveel als mogelijk de lokale context te laten spelen:
Brede School is een antwoord van lokale actoren op lokale noden en opportuniteiten met betrekking tot de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Wanneer een stad of gemeente beslissingsruimte heeft inzake bijvoorbeeld criteria voor het opstarten van bredeschoolinitiatieven, is er meer kans op aansluiting bij de lokale noden en opportuniteiten dan wanneer een overheid deze taak volledig op zich neemt.
- verbindingen met het lokale beleid te realiseren:
Vele beleidslijnen die een impact hebben op de ontwikkeling van kinderen en jongeren worden vandaag op lokaal niveau vormgegeven binnen door de Vlaamse Overheid vooropgestelde contouren. Het gaat hierbij om lokaal sociaal beleid, flankerend onderwijsbeleid, lokaal beleid kinderopvang, lokaal jeugdbeleid, lokaal cultuurbeleid, lokaal sport voor allen beleid. Linken tussen deze diverse beleidslijnen moeten op lokaal niveau worden opgenomen.
- op lokaal niveau samenwerking te stimuleren tussen organisaties en diensten betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

1.2.2. De regieopdracht voor steden en gemeenten

Het lokale bestuur krijgt een regierol⁴ waarbij ze onder bepaalde voorwaarden **middelen ter beschikking** stelt van de Brede School. Onder 2. vindt u meer uitleg hierover. De voorwaarden kunnen door de lokale overheid worden bepaald zolang deze zich situeren binnen de contouren die de Vlaamse Overheid schetst.

a. De Vlaamse Overheid ondersteunt de lokale regie van de Brede School

We geven een grote verantwoordelijkheid aan steden en gemeenten om de Brede School aan te sturen. Om dit mogelijk te maken dient de Vlaamse Overheid de nodige voorwaarden te scheppen om de lokale deskundigheid en bestuurskracht te laten groeien⁵. We denken hierbij aan:

- Het toekennen van financiële middelen aan steden en gemeenten op basis van een lokaal beleidsplan Brede School. Deze middelen worden toegekend voor een periode van 6 jaar met een grondige evaluatie na drie jaar. Deze evaluatie krijgt haar neerslag in een rapport ten aanzien van de Vlaamse overheid, waardoor deze in staat is het gebruik van middelen bij te sturen of de samenwerking op te zeggen.
- Het voorzien van de mogelijkheid om financiële middelen te besteden aan
 - o personeel op het niveau van steden en gemeenten, dat met de nodige bestuurlijke competenties en know-how van Brede School de regiefunctie kan verzorgen. Het gaat hierbij om maximum 20% van de beschikbare middelen.
 - o personeel en werkingsmiddelen van concrete bredeschoolprojecten op eigen grondgebied gedurende zes jaar. Het gaat op jaarbasis per Brede School om een coördinatiefunctie van minstens 0.5 FTE en een gemiddelde van 15.000€ voor werkingsmiddelen. Onder 4.1 vindt u hierover meer concrete informatie. Het overgrote deel van de ter beschikking gestelde middelen (minstens 80%) komt ten goede aan de concrete Brede Scholen.
- Know-how ter beschikking stellen en ondersteuning voorzien op het niveau van steden en gemeenten.

Anderzijds dienen de lokale besturen zich ook te houden aan de door de Vlaamse Overheid geschetste contouren.

We menen dat alle steden en gemeenten in aanmerking komen voor het voeren van een bredeschoolbeleid. Dit neemt niet weg dat een extra stimulerend beleid gevoerd kan worden ten aanzien van die steden en gemeenten waar de noden op vlak van ontwikkelingskansen doorgaans groter en complexer zijn. Doel is dat zij effectief aanvang nemen met een bredeschoolbeleid, zie 4.1.1.

⁴ De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten VVSG onderscheidt vier invullingen van regie door een lokale overheid. Wat Brede School betreft, wijzen we volgens deze terminologie steden en gemeenten een specifieke vorm van externe regie toe, door VVSG benoemd als 'structurele coördinatie'. Het lokaal bestuur krijgt dan een coördinerende rol toegemeten via wetgeving of doordat het op bepaalde domeinen coördineert door middelen ter beschikking te stellen onder bepaalde voorwaarden. Om de leesbaarheid van dit document te verhogen, maken we echter de keuze om op het niveau van steden en gemeenten over 'regie' te spreken, daar waar we 'structurele coördinatie' bedoelen. We spreken in dit document op het niveau van de Brede Scholen immers al over 'coördinatie'. Voor meer informatie: zie Regie en coördinatie door lokale besturen. VVSG. Peter Sels. 02/02/2007. http://www.vvsg.be/Werking_Organisatie/Bestuurszaken/Documents/VVSG-nota%20regie.pdf

⁵ Zie ook Nota voor de Vlaamse regering vanwege VVSG en VVP. Elementen voor het vaststellen van een gemeenschappelijk referentiekader voor het kerntakendebat tussen de verschillende Vlaamse bestuursniveaus. <http://www.binnenland.vlaanderen.be/kerntakendebat/reactie%20vvsg%20vvp%20130701.pdf>

b. Cofinanciering

We staan een principe van cofinanciering voor waarbij

- de lokale overheid 80 % van de middelen krijgt van de Vlaamse Overheid voor het stimuleren van Brede School op het eigen grondgebied en dit op basis van het ingediende beleidsplan
- de lokale overheid zich engageert om zelf in minstens 20 % van de overige nodige middelen te voorzien. Hiertoe zijn verbindingen met andere beleidslijnen aangewezen.

We menen dat dit de verantwoordelijkheid van de lokale overheid voor het welslagen van het eigen bredeschoolbeleid in de hand werkt. Het bevordert ook dat (delen van) het lokaal bredeschoolbeleid op termijn in de reguliere werking van de stad of gemeente word(t)(en) opgenomen en dat er verbindingen worden gelegd tussen verschillende beleidsdomeinen.

c. Duur

Brede School is geen project met een duidelijk afgebakend begin en einde. Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren is een voortdurend proces, waarvan de aanpak en inhoud evolueert, net als de context waarin dit zich afspeelt.

Samenwerking tussen diverse sectoren ten behoeve van doorgaans complexe problematieken vraagt ook tijd.

We bevelen dan ook aan een werking te financieren voor een periode van minimaal zes jaar, met een grondige evaluatie en rapportage na drie jaar.

d. Lokaal beleidsplan: Hoofdstuk Brede School

De verantwoording van de keuzes die steden en gemeenten lokaal maken, krijgen best vorm in een hoofdstuk Brede School binnen het lokaal beleidsplan. Daarin beschrijft de lokale overheid haar plannen met betrekking tot het stimuleren van de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren op haar grondgebied. Op deze wijze kan de Vlaamse Overheid stimuleren dat:

- er lokaal binnen het vooropgestelde referentiekader gewerkt wordt
- er lokaal verbindingen tussen diverse beleidslijnen worden gelegd
- er lokaal samenwerking wordt opgezet tussen de diverse sectoren
- er lokaal oog is voor en ingespeeld wordt op noden aangaande ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren
- er lokaal werk wordt gemaakt van noodzakelijke voorwaarden voor een optimale werking van de Brede School
- middelen doelmatig worden ingezet

Het lokale beleidsplan, Hoofdstuk Brede School bevat tenminste:

- de doelen die nagestreefd worden inzake brede ontwikkeling van alle kinderen en jongeren en de motivatie daarvoor (gerelateerd aan de context)
- de link van het lokale bredeschoolbeleid met andere lokale beleidslijnen
- een beschrijving van hoe de regierol van de gemeente of stad vorm krijgt
 - o keuze voor een faciliterende of initiërende rol en motivatie (zie punt 2.2. Stimuleren van Brede School op het eigen grondgebied)
 - o het algemeen opzet van hoe de ontwikkeling van Brede School op het eigen grondgebied zal bevorderd worden
- een beschrijving van hoe de samenwerking tussen sectoren/diensten/actoren verder zal gestimuleerd worden
- een beschrijving van hoe het bredeschoolbeleid en haar acties zullen geëvalueerd worden (methode, criteria, hulpmiddelen, sectoroverschrijdend, ...)

- een beschrijving van hoe het bredeschoolbeleid intersectoraal tot stand kwam, hoe het intersectoraal opgevolgd en geëvalueerd wordt. Voor dit alles kan bijvoorbeeld aangesloten worden bij een bestaande werkgroep waarin diverse sectoren vertegenwoordigd zijn. Sectoren zijn: welzijn, cultuur, onderwijs, jeugd, sport,... Er wordt een centraal aanspreekpunt naar voor geschoven dat instaat voor de effectieve opvolging en uitvoering van het plan. (zie ook punt 2.3 Ondersteunende Dienst)
- een beschrijving van de nodige middelen om het beleid tot uitvoer te brengen
- een engagement voor cofinanciering van minstens 20% van de aan de Vlaamse overheid gevraagde middelen. Daarnaast de verzekering dat het overgrote deel (d.i. minstens 80%) van de beschikbare middelen vanwege de Vlaamse overheid én de vereiste cofinanciering samen, effectief besteed wordt aan de Brede Scholen. Het resterende percentage kan aan personeel op het niveau van steden en gemeenten besteed worden, voor het opnemen van de regiefunctie.

Het geheel wordt uitgezet over een periode van zes jaar. Na een tussentijdse evaluatie na drie jaar zijn aanpassingen mogelijk.

De Vlaamse overheid informeert en ondersteunt in samenwerking met het op te richten Expertisenetwerk Brede School (zie 1.3) de lokale overheden bij het uitwerken van hun lokaal bredeschoolbeleid en dito onderdeel van hun lokaal beleidsplan.

We wijzen nogmaals op het belang van intersectorale samenwerking op Vlaams niveau in functie van het welslagen van intersectorale samenwerking op niveau van steden en gemeenten en op het terrein.

1.3. Organiseren van een Expertisenetwerk Brede School

Om de uitbouw van Brede School in Vlaanderen en Brussel verder te ondersteunen, pleiten we voor het opzetten van een Vlaams Expertisenetwerk Brede School.

In de afgelopen jaren heeft het concept ‘Brede School’ doorheen verschillende bredeschoolinitiatieven zijn weg kunnen zoeken en de eerste terreinverkenning is achter de rug. Dit leverde reeds tal van materiaal op waarmee Brede School ondersteund kan worden. De ervaringen in de proefprojecten en (inter)nationale lectuur leren echter ook dat verschillende vragen nog onbeantwoord blijven en verdere ondersteuning en expertiseontwikkeling aangaande de Brede School nodig blijven. Brede School is als werkvorm nog niet volgroeid. Diverse aspecten vragen verder onderzoek.

En ook na een periode van drie jaar werken blijkt bij vele proefprojecten en daarbuiten de nood aan bruikbare materialen en instrumenten groot. Want Brede School is geen project met een duidelijk afgebakend begin en einde. Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren is een voortdurend proces, waarvan de aanpak en inhoud evolueert, net als de context waarin dit zich afspeelt. Dit vraagt dan ook een blijvende ondersteuning en expertise-ontwikkeling op verschillende vlakken zoals:

- visieontwikkeling
- vorm geven aan brede leer-en leefomgeving en bredeschoolactiviteiten
- beleidsvoerend vermogen in de Brede School, contextanalyse, evaluatie,...
- samenwerken binnen een netwerk, externe coördinatie, ...
- invulling regierol door steden en gemeenten
- ...

Deze ondersteuning en expertise-ontwikkeling moet ons inziens op het niveau van de Vlaamse Overheid gestalte krijgen. Zo blijven Brede Scholen in Vlaanderen en Brussel binnen hetzelfde kader opereren. Niet alleen binnen de contouren van het huidige

referentiekader, maar ook binnen de contouren van eventuele nieuwe verfijningen en andere ontwikkelingen.

Bovendien vinden we het belangrijk dat de know-how die in de verschillende Brede Scholen wordt opgebouwd, centraal gebundeld en gedeeld wordt. Zo kunnen de Brede Scholen maximaal van elkaars ervaringen genieten en kan de Vlaamse overheid ook zelf voldoende knowhow bewaren om Brede School aan te kunnen sturen.

Eén aanspreekpunt op Vlaams niveau voor de Brede School bevordert ook een vlotte en eenduidige informatiedoorstroom. Het draagt bij aan een heldere communicatie over de Brede School in Vlaanderen en hanteert één duidelijk logo (zie ook 1.1.4).

Tot slot lijkt het ons aangewezen dat de Vlaamse Overheid de internationale ontwikkelingen op vlak van Brede School opvolgt en waar mogelijk een bijdrage levert. We verwijzen hierbij naar het op handen zijnde 'International Centre of Excellence for Community Schools'.

We pleiten daarom voor het inrichten van een Vlaams Expertisenetwerk Brede School dat volgende taken kan opnemen:

- conceptontwikkeling Brede School
- informatieverstrekking (via website, publicaties, vorming)
- procesbegeleiding (via coaching, uitwisseling)
- materiaalontwikkeling (contextanalyse, praktijkvoorbeelden,...)
- onderzoek (van proceselementen, effecten, ...)
- internationale ontwikkelingen met betrekking tot Brede School opvolgen en ondersteunen

Daarbij is het aangewezen om aan te sluiten bij en een beroep te doen op de inhoudelijke expertise met betrekking tot onderwijs, welzijn, kinderopvang, cultuur, sport, jeugd, gezondheid, ... die voorhanden is via bestaande expertisecentra en steunpunten. Tevens is een intensieve wisselwerking aangewezen met de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten en het Kenniscentrum Vlaamse Steden die instaat voor de ondersteuning van steden en gemeenten.

1.4. Interdepartementale samenwerking

Hoe gaat de Vlaamse Overheid deze taken opnemen, en vooral wie gaat dat doen? Het creëren van maximale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren is een opdracht die je niet aan één enkele sector kan toeschrijven. Het vraagt om een integrale benadering en vergt samenwerking tussen de diverse sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Niet alleen lokaal, bij de uitvoering, maar ook op Vlaams niveau, bij de vormgeving van het beleid. Dit vraagt samenwerking tussen de diverse departementen wiens bevoegdheden raken aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren: onderwijs en werk, cultuur, jeugd, sport en media en welzijn en volksgezondheid. Alsook een gemeenschappelijke financiering (bijvoorbeeld klaverbladfinanciering, een gemeenschappelijk budget uitgetrokken voor Brede School,...).

We pleiten bovendien voor het doorbreken van het verticale denken en werken waar het de ontwikkeling van kinderen en jongeren betreft. Zodat ieder betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren gestimuleerd wordt ook daadwerkelijk vanuit de ontwikkeling van het kind of de jongere te denken en te handelen.

We schetsen enkele mogelijke pistes om op Vlaams niveau samenwerking te stimuleren.

- Een nieuwe structuur

Het inrichten van een nieuw departement dat alle bevoegdheden ten aanzien van de ontwikkeling van kinderen en jongeren bundelt. Een voorbeeld daarvan vinden we in Engeland waar in 2007 een nieuw departement van start ging: ‘Department for Children, Schools and Families’⁶, met als doel ‘to enable all children and young people to reach their full potential’. Het programma ‘Every Child Matters’ vormt de kern van het beleid van dit departement, gebaseerd op de vijf kernaspecten van brede ontwikkeling waarvan sprake in 1.1.

- Een onderminister/staatssecretaris

Het inrichten van een functie met als opdracht de maximale ontwikkeling van kinderen en jongeren te stimuleren middels samenwerking met de bevoegde departementen. Inspiratie hiervoor vinden we in Nederland waar eveneens sinds 2007 een Programmaminister aangesteld is voor Jeugd en Gezin. Deze Programmaminister ressorteert onder het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en werkt nauw samen met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW)⁷. Het eerste programma van deze minister draagt de naam ‘Alle kansen voor alle kinderen’ en is eveneens gebaseerd op de vijf kernaspecten van brede ontwikkeling waarvan sprake in 1.1.

- Een voogdijminister

Één minister is verantwoordelijk voor Brede School. De andere ministers met bevoegdheden ten aanzien van kinderen en jongeren worden actief betrokken bij het uitstippelen van het beleid. In dit scenario stellen zich twee vragen: welke minister lijkt hiervoor het meest aangewezen en vooral: hoe kan je die actieve betrokkenheid van iedereen ook daadwerkelijk realiseren? We stellen voor bij de keuze van minister vooral het doel van Brede School, namelijk het verhogen van de brede ontwikkelingskansen van alle kinderen en jongeren, voor ogen te houden. Evenals het in handen hebben van hefboomen om intersectorale samenwerkingen te bevorderen.

Om samenwerking met en engagement van de overige betrokken ministers te realiseren pleiten we ervoor Brede School - en dus het creëren van maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren - als actiepoint in het Vlaamse regeerakkoord op te nemen.

- Een interkabinetaire stuurgroep

Het inrichten van een interkabinetaire stuurgroep Brede School is een mogelijkheid waarvoor kan gekozen worden, al dan niet in combinatie met een voogdijminister of onderminister/staatssecretaris. Voor de opvolging van de proefprojecten Brede School gefinancierd door Minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke werd een dergelijke stuurgroep samengesteld. De ervaringen met deze stuurgroep leren ons dat bepaalde aspecten van samenwerking expliciet aandacht verdienen, wil de stuurgroep voldoende slagkrachtig kunnen functioneren:

- een formeel engagement van de betrokken kabinetten
- een mandaat voor de stuurgroepleden
- verbonden met de verschillende departementen middels een cel Brede School binnen ieder departement (in functie van interne gedragenheid en afstemming)

⁶ Voor meer info zie: <http://www.dcsf.gov.uk/index.htm>

⁷ Voor meer info zie: <http://jeugdengезin.nl/kamerstukken/2007/alle-kansen-voor-alle-kinderen.asp>

- het gezamenlijk investeren van middelen in de Brede School (machts- en hulpbronnen)
- het afstemmen van beleidslijnen en het werken aan een interdepartementaal beleidsplan Brede School.

1.5. Statuut

De Vlaamse overheid staat ook in voor de optimalisering van het statuut (verloning, taken,...) van personeel in dienst van een Brede School, in het bijzonder van leerkrachten. Hiervoor verwijzen we naar 3.1. en naar 3.3.

2. AANBEVELINGEN VOOR STEDEN EN GEMEENTEN

2.1. De opdracht voor steden en gemeenten: lokale regie van de Brede School

De opdracht die we weggelegd zien voor steden en gemeenten is deze van regisseur⁸. Hiervoor sluiten we aan bij de omschrijving van externe regie zoals die door de VVSG omschreven wordt: het lokale bestuur tracht externe organisaties en instellingen aan te sturen waarover het geen formele eindverantwoordelijkheid draagt en waarvoor vaak ook geen gestandaardiseerde sturingsmechanismen bestaan. Meer specifiek vullen we deze rol in als volgt: onder bepaalde voorwaarden stelt het lokale bestuur middelen ter beschikking van de Brede School. Deze voorwaarden kunnen lokaal bepaald worden zolang deze zich situeren binnen het richtinggevend kader van de Vlaamse Overheid.

2.1.1. Voorwaarden voor een optimale lokale regie van Brede School

Elementen waaraan een lokaal bestuur best voldoet om haar regierol betreffende Brede School op te nemen:

- kennis en inzicht in het thema ‘Brede School’
- kennis van het bestaande aanbod voor kinderen en jongeren en van hun reële behoeften
- zorgen voor interne gemeentelijke regie: Brede School heeft raakvlakken met diverse beleidlijnen die door diverse stedelijke of gemeentelijke diensten worden opgevolgd (lokaal sociaal beleid, flankerend onderwijsbeleid, lokaal beleid kinderopvang, lokaal jeugdbeleid, lokaal cultuurbeleid, lokaal sport voor allen beleid). Er is dan ook afstemming nodig tussen verschillende diensten binnen de gemeente of stad, er moet vlot intersectoraal kunnen worden samengewerkt.

2.1.2. Interne gemeentelijke samenwerking

Net zoals Brede School op het niveau van de Vlaamse Overheid samenwerking vereist tussen diverse sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren, is dit het geval op het niveau van de lokale overheid. Het aansturen van Brede School op het eigen grondgebied eist samenwerking tussen diverse stedelijke of gemeentelijke diensten. Het is daarbij van belang dat de regie van Brede School een plaats krijgt bij een functie of een stedelijke of gemeentelijke dienst welke bevoegdheid heeft om andere stedelijke en gemeentelijke diensten in dit kader te mobiliseren. Zoals vermeld in 1.2, voorziet de Vlaamse Overheid de mogelijkheid om middelen te besteden aan financiering van personeel op het niveau van steden en gemeenten, dat met de nodige bestuurlijke competenties en know-how van Brede School de regiefunctie kan verzorgen.

2.2. Stimuleren van Brede School op het eigen grondgebied

Een lokale overheid kan haar regierol op twee manieren invullen: hetzij door Brede Scholen die van onderuit groeien in hun werking te ondersteunen, hetzij door zelf de ontwikkeling van Brede Scholen te initiëren⁹.

⁸ Zoals eerder vermeld, vullen we deze regierol meer specifiek in als ‘structurele coördinatie’. We hanteren echter de meer algemene term ‘regisseur’ voor de leesbaarheid van dit document.

⁹ VVSG onderscheidt drie rollen welke een overheid kan vervullen: wetgevend-regulerend, regisseur (o.a. structurele coördinatie) en actor. Wat wij in deze tekst benoemen als ‘ondersteuner’ komt overeen met wat VVSG verstaat onder ‘structurele coördinatie’. Wat wij benoemen als ‘initiator’, komt overeen met wat VVSG benoemt als ‘actor’. Zie ook Nota voor de Vlaamse regering vanwege VVSG en VVP. Elementen voor het vaststellen van een gemeenschappelijk referentiekader voor het kerntakendebat tussen de verschillende Vlaamse bestuursniveaus.

2.2.1. De lokale overheid als ondersteuner van Brede Scholen

Een stad of gemeente stimuleert lokale actoren tot het opstarten van een Brede School via het beschikbaar stellen van middelen. Lokale actoren kunnen op deze middelen een beroep doen door het indienen van een bredeschoolplan. Lokale actoren betreffen in dit verband organisaties met een lokale werking ten aanzien van kinderen en/of jongeren of samenwerkingsverbanden met een lokale werking ten aanzien van kinderen en/of jongeren.

a. Voorwaarden voor het toekennen van middelen aan een Brede School

Het werkplan van de Brede School moet voldoen aan volgende criteria:

- aanwezigheid van een contextanalyse ten aanzien van de noden betreffende de ontwikkeling van kinderen en jongeren, met aandacht voor zowel jonge kinderen uit basisscholen als voor jongeren uit het secundair onderwijs
- formulering van doelen voor de Brede School
 - o op lange termijn (6 jaar)
 - o op korte termijn (max. 3 jaar)
 - o in relatie tot het maximaliseren van ontwikkelingskansen in het algemeen (gerelateerd aan contextanalyse) en tot de kernaspecten in het bijzonder
 - o in relatie tot andere lokale beleidslijnen die de ontwikkeling van kinderen en jongeren betreffen
- schets van mogelijke acties op korte termijn en hun voorziene resultaten
- beschrijving van de functie en het statuut van de coördinator (bijvoorbeeld door welke organisatie)
- een schriftelijk engagement voor samenwerking
 - o beschrijving van de samenwerkingsvorm
 - o minstens 3 verschillende sectoren betrokken waaronder minimaal 1 basis- of secundaire school
 - o formuleren van meerwaarde voor betrokken partners, relatie tot de organisatie-eigen doelen
 - o concrete inbreng van de partners in het samenwerkingsverband
- een beschrijving van hoe er zal geëvalueerd en gerapporteerd worden na 3 jaar (koppeling aan de doelen, methode, criteria, hulpmiddelen, in samenwerking met de partners en andere betrokkenen zoals kinderen en jongeren, ...)
- een financieel plan met een beschrijving van de nodige middelen en de voorziene aanwending ervan

b. Prefase voor nieuw op te starten Brede Scholen

Uit de werking van nieuw op te starten proefprojecten Brede School hebben we vastgesteld dat het aanstellen van een coördinator, het uitvoeren van een contextanalyse, het samenbrengen van partners en het formuleren van gedeelde doelen de nodige tijd vraagt. Het belang van deze fase mag niet worden onderschat. Wanneer duidelijke noden, gedeelde doelen en een expliciet engagement ontbreken, is het een moeilijke klus om de Brede School op het spoor te krijgen. Proefprojecten die niet de nodige tijd hiervoor uittrokken, werden in een latere fase steeds gedwongen om stappen terug te zetten en dit alsnog op te nemen.

Daarom stellen we voor dat initiatiefnemers van een nieuwe Brede School de nodige tijd kunnen krijgen om hun bredeschoolwerking op een gedegen manier voor te bereiden. Het beschikbaar stellen van een beperkt budget aan een initiatiefnemende organisatie gedurende 6 maanden kan aan deze nood tegemoet komen. De modaliteiten daarvoor worden lokaal uitgewerkt en afgesproken.

2.2.2. De lokale overheid als initiator van Brede Scholen

Een stad of gemeente kan ook beslissen zelf het initiatief te nemen om bijvoorbeeld in een of meerdere wijken een Brede School op te starten. De stad of gemeente kiest dit/deze bredeschoolinitiatie(f)(ven) op basis van een analyse van de ontwikkelingsnoden en –kansen. Ze stelt zelf een coördinator aan of contracteert een andere organisatie om dat voor haar te doen. De stad of gemeente neemt voor deze werking dezelfde criteria op, als deze beschreven in 2.2.1, en omschrijft deze in haar lokaal beleidsplan als onderdeel van het Hoofdstuk Brede School.

2.3. Ondersteunende dienst

Daar waar meerdere Brede Scholen in een stad opgestart worden, wijzen we de stad niet alleen een taak toe op het vlak van regie, maar ook op het vlak van ondersteuning van de lokale bredeschoolwerkingen. Het gaat hierbij om het ter beschikking stellen van know-how, het stimuleren van onderlinge uitwisseling, het mee opvolgen van de werking en er mee richting aan geven op basis van het lokale bredeschoolbeleid.

Men kan hierbij lokaal de keuze maken om deze taken binnen de stadsdiensten op te nemen of deze taken uit te besteden aan een andere organisatie. Daar waar men ervoor kiest de ondersteuning op te nemen binnen de eigen stadsdiensten, is het, zoals vermeld in 2.1 aangewezen dat deze een plaats krijgt bij een functie of een dienst welke bevoegdheid heeft om andere stedelijke diensten in dit kader te mobiliseren.

3. AANBEVELINGEN VOOR BREDE SCHOLEN

Wat heeft een Brede School nodig om optimaal te functioneren? Uit de ervaringen van de 17 proefprojecten leiden we volgende aspecten af die cruciaal blijken voor een optimale werking van een Brede School.

3.1. Coördinatie

3.1.1. Inhoud en omvang van de opdracht

Uit de opvolging van de proefprojecten Brede School blijkt dat coördinatie een essentiële factor is voor het welslagen van de Brede School. Zonder coördinator geen Brede School. Het takenpakket van de coördinatie omvat vele aspecten die we oplistten in de praktijkfiche ‘De coördinatie van een Brede School... zoals een vis niet zonder water kan¹⁰’.

Om een degelijke uitvoering van dit takenpakket te garanderen, pleiten we voor een minimale opdracht van 0.5 FTE. Om een te sterke versnippering van de coördinatietaken tegen te gaan, is het bovendien wenselijk dat deze minimumopdracht door één persoon uitgevoerd wordt. Meteen is ook duidelijk dat een coördinator van een Brede School maximum (met een opdracht van 0,5 FTE) van 2 Brede Scholen tegelijkertijd coördinator kan zijn.

Niet in elke Brede School kan de coördinatie gedragen worden binnen een pakket van 0,5 FTE. Bijvoorbeeld omdat ze een groter grondgebied betreffen of een groot aantal partners of omdat het tekort aan en de complexiteit van de ontwikkelingsnoden zeer groot is. Brede Scholen die vanuit de concrete werking een grotere inzet aan FTE voor coördinatie kunnen verantwoorden, moeten middelen kunnen krijgen tot een maximum van 1 FTE.

Naarmate een bredeschoolwerking vordert, blijkt een coördinatiefunctie essentieel te blijven. Brede Scholen zijn immers actief in veranderende contexten en kunnen dan ook niet op automatische werken. Ze dienen de vinger aan de pols te houden en waar nodig hun werking bij te sturen. Voor het takenpakket van een coördinator moet dan ook gedurende het gehele proces financiering voorzien blijven.

Er kan wel een onderscheid gemaakt worden tussen Brede Scholen die opstarten en Brede Scholen met een uitgebouwde werking. Nieuwe Brede Scholen vergen heel wat energie op vlak van contextanalyse, doelbepaling, partners zoeken, vertrouwen winnen, eerste acties opzetten etc. Wanneer een Brede School op volle toeren draait, kan de coördinatieopdracht mogelijks worden afgebouwd van 1 FTE naar 4/5 FTE of ½ FTE. We pleiten ervoor dat er voldoende ruimte blijft voor evolutie in het aantal FTE dat aan coördinatie wordt besteed.

3.1.2. Groei van de coördinatiefunctie

De coördinatie van een Brede School betreft een gevarieerd en uitgebreid takenpakket. Een coördinator moet kans krijgen hierin te groeien. Alle taken kunnen dan ook niet meteen worden opgenomen. We verwachten wel dat een coördinatie hierin groeit en bijstuurt waar nodig. Hoe een coördinator zijn/haar taak uitvoert en de groei die hij/zij doormaakt, vormt onderdeel van de opvolging door de subsidiërende instantie (zie 2.3 ondersteunende dienst) alsook van de reflectiemomenten binnen de Brede School.

¹⁰ De coördinatie van een Brede School ... zoals een vis niet zonder water kan. Steunpunt Gelijke Onderwijskansen. Mei 2007.

3.1.3. Statuut

Indien de persoon die de coördinatie op zich zal nemen reeds tewerkgesteld is bij één van de organisaties betrokken bij de Brede School, pleiten we ervoor dat het statuut, de verloning, de opgebouwde anciënniteit,... gecontinueerd kunnen worden. De ervaring uit de proefprojecten Brede School leren dat dit niet vanzelfsprekend is.

In de realiteit nemen organisaties uit verschillende sectoren deze coördinatiefunctie op: scholen, buurtwerk, stedelijke dienst,... . Het is aangewezen dat wanneer leerkrachten deze functie opnemen in de regelgeving van het Departement Onderwijs wordt voorzien dat zij opdrachten gerelateerd aan Brede School zonder problemen kunnen uitvoeren, ook als dit vereist dat zij op andere uren of dagen ingezet worden, andere soorten taken opnemen, op andere plaatsen werken, een andere doelgroep dienen.

3.2. Beleidsvoerend vermogen

Het werken aan een Brede School is geen eenvoudige opdracht. Een kwaliteitsvolle Brede School is niet alleen ambitieus, ze heeft ook oog voor een realistische en daadkrachtige aanpak. Uit de ervaringen in de proefprojecten maken we op dat men vaak te weinig doelmatig te werk gaat, zichzelf onvoldoende kritisch bevraagt, de samenwerking niet in zijn volle kracht benut wordt en men inhoudelijk soms onvoldoende doordacht te werk gaat. Een coördinator vervult een centrale rol in het aansturen van dergelijk handelen, maar kan dit niet alleen bewerkstelligen. Het gaat om een kwaliteitsvol samenwerken van alle betrokkenen, wat we benoemen als ‘beleidsvoerend vermogen’ van de Brede School.

Wat bedoelen we met dit beleidsvoerend vermogen? Een vrije bewerking van de omschrijving uitgewerkt door Van Peteghem (e.a.)¹¹ leidt tot volgende formulering: *de mate waarin Brede Scholen in staat zijn een beleid te voeren, rekening houdend met de maatschappelijke context, diverse beleidskaders en organisatie-eigen doelen, en de mate waarin de werking van diverse sectoren en organisaties elkaar aanvullen en ondersteunen, in functie van de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.*

We pleiten er voor dat Brede Scholen uitdrukkelijk inzetten op het beleidsvoerend vermogen. Volgende punten stellen we hierbij centraal:

3.2.1. Maatschappelijke relevantie van de bredeschoolwerking bewaken

Wie aan een Brede School werkt, moet meer bereiken dan een leuke samenwerking of het tijdelijk blussen van brandjes. Ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren moeten toenemen. Om welke kansen het gaat, is afhankelijk van de lokale context waarin een concrete Brede School gestalte moet krijgen. Volgende factoren moeten bij de opstart van een Brede School in kaart worden gebracht:

- welke kansen zijn er lokaal en wie maakt daar gebruik van (in relatie tot de vooropgestelde kernaspecten van brede ontwikkeling)
- welke kansen ontbreken en voor wie
- wat zijn de wensen van de kinderen en jongeren zelf
- welke partners zijn nodig in het licht van de te creëren ontwikkelingskansen
- hoe kunnen deze potentiële partners een bijdrage leveren die ook voor hen een meerwaarde betekent.

¹¹ Omschrijving beleidsvoerend vermogen van scholen: “de mate waarin scholen in staat zijn om een zelfstandig beleid te voeren, rekening houdend met de door de overheid toegestane beleidsalternatieven en met de eigen doelstellingen van de school, en de mate waarin de activiteiten van de leerkrachten en de directeur op elkaar afgestemd zijn, in functie van het leren van de leerlingen”. In: Van Peteghem e.a. (2007). Beleidsvoerend vermogen van Vlaamse basis- en secundaire scholen.

Niet alleen tijdens de opstartfase is dergelijke analyse relevant. Ook wanneer een Brede School een aantal jaren aan de gang is - zo bleek uit enkele proefprojecten - blijft het relevant om na te gaan of het antwoord dat men met de Brede School wil bieden, nog steeds aan een vraag tegemoet komt. Een lokale context kan immers veranderen. We pleiten er dan ook voor dat een Brede School de gemaakte contextanalyse na drie jaar herbekijkt en zich wederom bovenvermelde vragen stelt.

3.2.2. Planmatig te werk gaan

Een bredeschoolwerking moet leiden tot maximale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren. Dit vereist inzet van tal van partners met ieder hun eigen beleids- en werkingskaders. Denk maar aan het werken volgens schooljaren in het onderwijs of de vierjarige subsidiecyclus in het culturele veld.

Wil men dit doel bereiken met een zo efficiënt mogelijke inzet van de partners, dan is een doordacht proces noodzakelijk, waarbij aandacht wordt geschonken aan het vertalen van ambitieuze doelen naar meer haalbare tussenstappen. Of om met de woorden van een bredeschoolpartner te spreken: “om niet alleen te denken in kilometers, maar ook in meters, centimeters en zelfs millimeters. Kleine stappen, de zogenaamde millimeters, zijn makkelijker te realiseren en kunnen ook meteen geëvalueerd worden. Het effect van inspanningen is sneller te zien, ook al is die vooruitgang dan eerder klein”.

We pleiten er dan ook voor dat een Brede School zich doelen dient te stellen op zowel lange (max. 6 jaar) als korte termijn (max. 3 jaar). Bovendien is het aangewezen dat een Brede School een jaarlijkse operationele planning opmaakt.

Het is hierbij tevens van groot belang dat er voldoende kritisch en flexibel wordt omgegaan met de plannings. Een Brede School draait immers om complexe problemen en uitdagingen die met inspanningen op uiteenlopende terreinen door een diverse groep aan partners worden aangepakt. Ze groeit dan ook niet rechtlijnig, volgens vooraf vastgelegde stappen, maar eerder doorheen een samenspel van diverse inzichten en handelingen. Deze complexiteit vereist een aanpak die de werkelijkheid niet reduceert tot een lineair stappenplan. We pleiten er voor dat een bredeschoolwerking jaarlijks een kritische reflectie opzet over haar werking en haar planning wijzigt waar nodig. De coördinator van de bredeschoolwerking kan deze reflectie leiden. Indien de lokale overheid (zelf of via uitbesteding aan een organisatie) ondersteuning voorziet aan Brede Scholen op haar grondgebied, kan ook zij de leiding over dit reflectiemoment op zich nemen.

De resultaten van de reflectiemomenten en de bijstellingen die eruit voort vloeiden, kunnen dan meegenomen worden in het 3-jaarlijkse evaluatierapport.

Planmatig tewerk gaan vergt veel tijd en professionaliteit. Uit de ervaringen van de proefprojecten blijkt dat ze zeker voor nieuw op te starten projecten niet vanzelfsprekend zijn. We pleiten er dan ook enerzijds voor dat Brede Scholen op dit vlak ondersteund worden en anderzijds dat - zeker nieuwe - Brede Scholen kunnen starten door binnen hun aanvraag aan te geven hoe ze deze processen zullen aanpakken. De uiteindelijke visie en planning kan dan bijvoorbeeld 6 maanden later ingediend worden (zie ook prefase voor op te starten Brede Scholen).

3.2.3. Werken aan samenwerking

Het is eigen aan Brede School dat er sectoroverschrijdend samengewerkt wordt. De proefprojecten en literatuur hierover leren ons echter dat deze samenwerking niet vanzelfsprekend is. Om het gezamenlijk werken aan brede ontwikkeling zo krachtig mogelijk te maken verdienen volgende punten aandacht. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar de praktijkfiche Samenwerking en netwerkvorming in praktijk (Steunpunt GOK-Brede School, april 2008). Enkele kernaspecten:

- Wat is het gezamenlijke onderwerp van samenwerking?
- Welke partners worden er betrokken? (in functie van hulp- en machtsbronnen, meerwaarde voor de samenwerking, lokale verankering,...)
- Mogelijkheid om binnen afzienbare tijd te komen tot gezamenlijke activiteiten
- Aandacht voor mandaat tot deelname aan de Brede School vanwege de onderscheiden partnerorganisaties en terugkoppeling binnen de eigen organisaties

3.3. Personeelsbeleid bij betrokken partners

Een Brede School raakt aan het personeelsbeleid van alle betrokken partners.

Het is immers van belang dat de Brede School een meerwaarde betekent voor de verschillende partners. De bredeschoolwerking moet raken aan de kern van ieders opdracht. We zagen in de bredeschoolprojecten dat dit de motivatie tot (blijven) samenwerken verhoogt. Elke organisatie neemt in die zin ook een engagement op in functie van de Brede School. Dit kan bijvoorbeeld door middelen en infrastructuur ter beschikking te stellen, maar ook door ruimte te maken voor overleg binnen de taakinvulling van de hoofden van de organisaties. Daarnaast wil het ook zeggen dat andere medewerkers van de partnerorganisaties opdrachten gerelateerd aan Brede School zonder problemen moeten kunnen uitvoeren. We denken aan overleggen, informeren, geïnformeerd worden, samen voorbereiden, evalueren, samen activiteiten begeleiden, Dit moet worden opgenomen binnen het personeelsbeleid van de betrokken partners. Dit blijkt vooral een probleem in het geval van leerkrachten. Gezien hun fundamentele bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren, is hun betrokkenheid bij de bredeschoolwerking (in welke mate dan ook) aangewezen. Om hun betrokkenheid te bevorderen, raden we aan dat de modaliteiten voor het inzetten van leerkrachten buiten de voorziene opdrachten en uren worden herbekeken (zie ook 3.1.3).

3.4. Infrastructuur - gedeeld gebruik van bredeschoolaccommodatie mogelijk maken

We pleiten ervoor dat in de regelgeving van de departementen van de Vlaamse Overheid welke betrokken zijn bij de Brede School, wordt voorzien dat gebouwen ter beschikking kunnen gesteld worden van derden voor opdrachten gerelateerd aan Brede School. Schoolgebouwen kunnen bijvoorbeeld onder bepaalde voorwaarden ter beschikking van derden gesteld worden zonder dat de school het risico loopt de vrijstelling van onroerende voorheffing van schoolgebouwen te verliezen.

Extra kosten in verband met het openstellen van gebouwen voor derden moeten vanuit het budget van Brede School vergoed kunnen worden (er zijn ook 'ruil'mogelijkheden). Uiteraard moet het hierbij wel gaan om activiteiten die gerelateerd zijn aan het doel van de Brede School, met name de bredere ontwikkeling van kinderen en jongeren.

4. FINANCIERING

Welke financiële implicaties hebben onze aanbevelingen? We bieden een overzicht van de financieringskanalen en kosten verbonden aan de aanbevelingen.

4.1. De Vlaamse Overheid

De Vlaamse Overheid voorziet in middelen voor de werking van de Brede School en de werking van een expertisenetwerk Brede School.

4.1.1. De werking van een Brede School

Volgende middelen vinden we essentieel voor het welslagen van toekomstige bredeschoolwerkingen:

- Loonkost voor de coördinatiefunctie: het betreft minimaal 0.5 FTE (zie 3.1). Brede Scholen met een intensieve werking moeten tot 1 FTE voor een coördinatiefunctie kunnen verkrijgen mits zij deze personeelsinzet kunnen verantwoorden.
- Werkingsmiddelen: de huidige bredeschoolwerkingen leren dat 15.000€ werkingsmiddelen per Brede School op jaarbasis een gemiddelde is voor een degelijke werking. Sommige bredeschoolwerkingen zullen echter, al of niet tijdelijk, meer nodig hebben. Zij kunnen meer middelen toegewezen krijgen op basis van vooropgestelde indicatoren:
 - o een hoger aantal kinderen en jongeren dat men wil bereiken
 - o een groter werkings- of recruiteringsgebied
 - o meer of grotere plaatselijke noden en behoeften op vlak van ontwikkeling van kinderen en jongeren
 - o minder partners of bestaand aanbod voor kinderen en jongerenOmgekeerd kunnen de werkingskosten in sommige Brede Scholen af en toe lager liggen. Dezelfde indicatoren kunnen hiervoor gebruikt worden. Organisaties die deel uit maken van een Brede School, nemen ook deel omdat men zelf een meerwaarde ervaart voor de eigen werking. We verwachten dan ook dat deze organisaties eveneens een inbreng doen op het vlak van werkingsmiddelen, ondermeer via het ter beschikking stellen van personeel, lokalen, materiaal,....
- Middelen voor opnemen van de regiefunctie op niveau van steden en gemeenten met meer dan één Brede School op hun grondgebied (zie 1.2).

We menen dat alle steden en gemeenten in aanmerking komen voor het voeren van een bredeschoolbeleid.

Dit neemt niet weg dat een extra stimulerend beleid kan gevoerd worden ten aanzien van die steden en gemeenten waar de noden op vlak van ontwikkelingskansen doorgaans groter en complexer zijn. Doel is dat zij effectief aanvang nemen met een bredeschoolbeleid. Daartoe kunnen afhankelijk van een aantal criteria bepaalde financiële middelen bepaald worden voor de op die vlakken meest behoeftige steden en gemeenten. We denken aan:

- de aanwezigheid van maatschappelijk kwetsbare groepen (zie onder meer Kansarmoede-atlas van Kesteloot)
- het aantal kinderen en jongeren die schoollopen en/of wonen op het grondgebied
- de aanwezigheid van wijken of buurten met hogere noden en behoeften op vlak van ontwikkeling van kinderen en jongeren

Afhankelijk van de kwaliteit van het ingediende bredeschoolbeleid kunnen zij die middelen effectief toegekend krijgen.

Andere steden en gemeenten kunnen ook concrete voorstellen indienen. Daarvoor wordt een gemeenschappelijk budget vastgelegd waaruit geput kan worden. De middelen worden toegekend op basis van de kwaliteit van hun bredeschoolbeleid. In geval van een ex aequo krijgen die gemeenten of steden de middelen toegekend op basis van de aanwezigheid van maatschappelijk kwetsbare groepen en het aantal kinderen en jongeren die schoollopen en/of wonen op het grondgebied.

4.1.2. Inrichten van een expertisenetwerk

De financiering van een expertisenetwerk zal mede worden bepaald door haar structuur.

4.2. Steden en gemeenten

De steden en gemeenten staan ten aanzien van de Vlaamse overheid in voor een cofinanciering van minstens 20% van de door hen gevraagde middelen.

BELEIDSAANBEVELINGEN “BREDE SCHOOL” SAMENGEVAT

Opzet is een eenduidige wisselwerking tussen de drie niveaus betrokken bij de Brede School: de Vlaamse Overheid, Steden en gemeenten en Brede scholen op het terrein.

1. AANBEVELINGEN VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

A. De Vlaamse overheid voorziet in een richtinggevend kader.

De **visietekst** “Brede School in Vlaanderen en Brussel” (Steunpunt GOK, 2006) en bijbehorend **referentiekader** vormen het vertrekpunt, mits een verdere concretisering van inhoud en vorm. De eigenlijke vormgeving van een Brede School is afhankelijk van de lokale context.

Een Brede School is gericht op het creëren van maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren door het werken aan een brede leer- en leefomgeving in een breed samenwerkingsverband tussen diverse sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Toetsstenen voor de werking zijn: diversiteit, verbindingen en participatie.

B. Faciliteren regierol steden en gemeenten

De eigenlijke **aansturing** van de Brede Scholen op het terrein, is een taak voor **steden en gemeenten**. Ze krijgen daartoe een regierol waarbij ze onder bepaalde voorwaarden middelen ter beschikking stellen van de Brede School. De voorwaarden worden door de lokale overheid bepaald binnen de contouren van de Vlaamse Overheid.

De Vlaamse Overheid ondersteunt de lokale regie door het toekennen van financiële middelen voor **personeel en werkingsmiddelen** aan steden en gemeenten. Deze middelen worden toegekend voor een periode van 6 jaar met een evaluatie en rapportage elke 3 jaar. Het overgrote deel van de ter beschikking gestelde middelen komt ten goede aan de concrete Brede Scholen.

Alle steden en gemeenten komen hiervoor in aanmerking mits een **cofinanciering** van minstens 20% en een door de Vlaamse overheid goedgekeurd hoofdstuk **Brede School in hun lokaal beleidsplan** (doelen, linken met andere lokale beleidslijnen, de regierol, intersectorale samenwerking, opzet evaluatie, ...).

C. Inrichten van een Expertisenetwerk Brede School

Dit Vlaams Expertisenetwerk Brede School ondersteunt de verdere ontwikkeling van Brede School in Vlaanderen en Brussel. Het sluit aan bij de expertise rond verschillende levensdomeinen en beleidsvoering voorhanden in bestaande expertisecentra en steunpunten.

D. Statuut

De Vlaamse overheid optimaliseert het statuut van personeel in dienst van een Brede School.

E. Interdepartementale samenwerking

We breken een lans voor het doorbreken van het verticale denken en werken waar het de ontwikkeling van kinderen en jongeren betreft. Enkele pistes om op Vlaams niveau samenwerking te stimuleren: een nieuwe structuur, een onderminister/staatssecretaris, een voogdijminister, een interkabinetaire stuurgroep met mandaat.

2. AANBEVELINGEN VOOR STEDEN EN GEMEENTEN

A. De opdracht voor steden en gemeenten: lokale regie van de Brede School

Steden en gemeenten nemen de lokale regie op van de Brede School. Onder bepaalde voorwaarden stellen ze middelen ter beschikking van de Brede School. Deze voorwaarden worden lokaal bepaald binnen het kader van de Vlaamse Overheid.

B. Voorwaarden voor een optimale lokale regie van Brede School

- **Intersectorale samenwerking:** het stimuleren van samenwerking binnen Brede School vereist samenwerking tussen diverse stedelijke en gemeentelijke diensten. De regie van Brede School krijgt best een plaats bij een dienst die anderen tot samenwerking kan aanzetten.
- **Stimuleren van Brede School:** de lokale regierol kan op twee manieren ingevuld worden:
 - (1) de stad of gemeente als **ondersteuner**.
Een stad of gemeente stimuleert lokale actoren tot het opstarten van een Brede School via het beschikbaar stellen van middelen. Lokale actoren kunnen op deze middelen een beroep doen door het indienen van een bredeschoolplan (contextanalyse, doelen, acties, functie coördinator, engagement tot samenwerking, opzet evaluatie, financieel plan). Voorzien in een prefase voor nieuwe Brede Scholen kan.
 - (2) de stad of gemeente als **initiator**.
Een stad of gemeente neemt zelf het initiatief een Brede School op te starten. De keuze en de werking voldoen aan dezelfde criteria als bredeschoolinitiatieven binnen (1).
- **Ondersteunende dienst:** een stad of gemeente met meerdere Brede Scholen zorgt ook voor ondersteuning van de lokale bredeschoolwerkingen, al of niet door een eigen dienst of door een particuliere organisatie.

3. AANBEVELINGEN VOOR BREDE SCHOLEN

Wat heeft een Brede School nodig om optimaal te functioneren?

A. Coördinatie

Een Brede School omschrijft de functie en het takenpakket van haar coördinator. De functie bedraagt minimaal 0.5 FTE per Brede School. Intensieve bredeschoolwerkingen kunnen 1 FTE toegewezen krijgen mits motivatie.

Het statuut, de verloning, de opgebouwde anciënniteit,... worden gecontinueerd, eender bij welke organisatie de coördinator is tewerkgesteld.

B. Beleidsvoerend vermogen

Brede Scholen zetten in op hun beleidsvoerend vermogen. Volgende punten staan hierbij centraal: de maatschappelijke relevantie van de bredeschoolwerking bewaken, planmatig werken (uitzetten van doelen op lange termijn en korte termijn, jaarlijkse reflectiemomenten,...) en werken aan samenwerking.

C. Personeelsbeleid bij betrokken partners

Een Brede School raakt aan het personeelsbeleid van alle betrokken partners. Elke organisatie neemt in die zin ook een engagement op in functie van de Brede School.

D. Infrastructuur

De partners maken gedeeld gebruik van bredeschoolaccommodatie mogelijk onder elkaar. Dit wordt ook voorzien in de regelgeving van de Vlaamse Overheid.

4. FINANCIERING

De Vlaamse Overheid voorziet in middelen voor:

- (1) de werking van de Brede School: **coördinatie** (minimaal 0.5 FTE) en **werkingsmiddelen**
- (2) de werking van een **expertisenetwerk** Brede School

De steden en gemeenten komen in aanmerking mits een **cofinanciering** van minstens 20%. De totale beschikbare middelen worden door de steden en gemeenten voor minstens 80% geïnvesteerd in de Brede Scholen zelf.